

NA-769

NA-769

Geórgo PAPP IMRE

Geórges WEJEF: 1972

TART.: LEMBÖL ÉS KENDERTBÖL KÉSZÍTETT
HATÁRTOZÁS TITKAI

10 lap, 5 rajz

Földrajzi rajzok: Csukcsó

Szakrajzok: XV, A, H

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

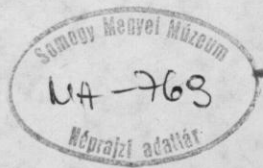
KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁR

ÁTVEVÉSI 12 EGYSÉGES LTK. 2073-as TETELE ALÓL

V/5/78.

2073

LENBŐL ÉS KENDERBŐL KÉSZÍTETT HÁZIFONÁL MUNKÁI
CSURGÓN ÉS KÖRNYÉKÉN

A visszaemlékezők elbeszélésének
szöveghű lejegyzésével összegyűjtötte:

Papp Imre
tanár

Csurgó, 1972.

A házifonal készítéséről Csurgón ma már csak az 50 éven felüli asszonyok tudnak saját élményeik alapján beszélni.

Az elmúlt évek folyamán, községünk minden, egykoron külön települést alkotó részén érdeklődtem, beszélgettem a házi textilkészítés munkálatairól. A kender és lentermelés, a fonás és szövés munkáiban ma már megkülönböztethető, lényeges különbségeket nem állapíthattam meg. A kender és lentermelés, valamint a fonás, és a fonál kikészítésének munkálataiban még a környező községekkel is szonosak a szokások. Így, a csurgói len és kendertermelés munkálatairól sem tudnék mást írni, mint egy korábbi, Gyékényes község kender és lentermelését feldolgozó gyűjtésében. Ezért a népi textilkészítési munkálatok második témájaként a csurgói házifonalkészítés munkáira, szokásaira való visszaemlékezéseket gyűjtöttem össze. A fonál felhasználása, a szövés, varrás, ruházkodás, stb. mindez önálló témák. Annál is inkább, mert ezekben már úgy Csurgó-alsoki, felsőcsurgói, sőt újvárosi részén, de méginkább a környező községekben lényeges szokás, forma, valamint szövési motívum-differenciálódások vannak. Ez utóbbiakhoz most van folyamatban az anyaggyűjtés.

Mint a fentikből is kitűnt, Csurgó nagyközségünk több egykor önálló településből alakult ki. Így: Csurgó: Felsőcsurgó, Újváros, Alsók és Csurgósarkad-ból. Szomszédos községei: Somogyesi-esó, Csurgónagymarton, Szentá, mint közös igazgatású társközségek. Továbbá: Berzence, Gyékényes, Porrogszentkirály.

Adatközlőim mind 60 éven felüli olyan parasztasszonyok voltak, akik az 1930-as években még maguk is fontak, szóttak. A házifonalkészítésével kapcsolatosan a következőket tartották érdemesnek elmondani:

Csurgón és környékén a házifonalt minden család a saját maga által termelt kenderből és lenből készítette. Főleg kendert termeltek, mert az szaporább volt. Nem volt olyan kényes, mint a len. A lenből könnyebb volt finom vásznat készíteni, de jó munkával aki értette a kenderből is font szép fonalt. "A kenderből kiadósabb volt szünni fonni." A csurgóiak kb. 1935-ig termeltek kendert, lent, főleg, amíg az "öreg szülék" éltek. Utánna má~~is~~ csak elvétve lehetett látni.

A termelés helyét még ma is könnyen meglehet találni, mert

azinte minden falu határában kenderfődeknek nevezik azt a határrészt. Csurgón külön volt az alsokiaknak, a sarkadiaknak és a csurgóiaknak is. A csurgóiaké a mai Hunyadi János egysoros utcával szembeni mezőszélben volt.

Ritecz Józsefné elmondta, hogy miután az öregei elhaltak, 1930-tól saját részére már ő sem termelt sem lent, sem kendert. Amit termeltek, azt a csurgói Lengyárnak adták át. Így eladásra többen is termeltek. 1945 után pedig muszáj is volt vetni. Elő volt írva. A t.sz. is termel minden éven. Így nagymennyiségben csak lent termeltek, s a T.sz. is azt termel. A t.sz. megalakulása előtt ők beszőlőgálatatásra termeltek.

Amikor még házi használatra vetették a lent, meg a kendert, voltak olyanok, akik maguknak kevesebbet fontak, vagy egyáltalán nem fontak, s szóttek már. Akkor ha ráváltak szorulva, vagy barátságból fontak másoknak is, meg szóttek is. Bérbe fontak. Még az I. világháború előtt itt Csurgón is, és Iharosban is volt takács mester, akikkel a módosabbak szövettek, de már a nevükre nem emlékeznek.

A családokban a fonás elsősorban a nagyanyák munkája volt. A fiatalasszony dolgozott a háztartásban, meg inkább szótt, mert az jobban bírta a munkát. A szövés is erőt kívánt!

A lányok már 10 éves korukban kezdtek fonni. Eleinte csak úgy lesték az öreganyjukat. Ha az kiment a szobából, akkor loppal a rokká mellé ültek, később üres orsóval már hajthatták is. Az már komoly megbiztatás volt, ha a esévére esévélhettek fel fonalat, vagy pamutot. Addig nem fonhattak, míg a rokkát nem tudták egyenletesen, jól hajtani. Első télen belejöttek a hajtásba, aztán már a második télen kócot is adtak nekeik. Azt fonhatták először, ami zsáknak, ponyvának való volt. Főleg a szüle tanította őket.

Csurgón és környékén is három féle rokkát ismertek, s használtak is. Így: a szögletes vázu magyar rokkát, a ferde német rokkát, és az állóhelyzetű ~~esk~~ eseh rokkát. Ez utóbbinak volt a legnagyobb kereke. A századforduló ~~van~~ leginkább a ferde vázu német rokkát kedvelték. A másik kettőt már ritkaság találni is.

A rokkákat esztergályos, ahogy régen mondták: esztergályosok fából diszesre esztergályozva, piros, kék, zöld, ritkábban piros, fehér, zöld színekkel cifráztak, va készítették. Csurgón még az 1930-as évek végén is két esztergályos volt, Horváth Sándor a mai Zrinyi utcában, Novák Sándor pedig a mai József A. utcában lakott az egykori lengyárral szemben.

Vásárokon is szoktak rokkát venni, ahova Kanizsáról, Kaposból, Baresről, Atádról hozták. K. b. k l q. buza árába került 1 db.

A helybeli esztergályosok is hasonlóan a vásározókhoz, 1 q buza árát szokták kérni egy rokkáért.

A Novák rokkás, így is szokták mondani őket, a negyvenes évek elején elkerült Csurgóról. Horváth Sándor pedig rendelések hiányában nagyon elszegényedve, 4-5 gyermekét csak nagyon nehezen tudta felnevelni. Öregségére az idősebb gyerekek tartották el. A harmincas évek végén már senki sem csináltatott orsót, meg rokkát. A II. világháború alatt, amikor az angóryanulteryésztés nagyon elterjedt, még páran rendeltek nála, de ennek is a háború elmúltával divatj~~amult~~.

A fonáshoz előkészített, feldolgozott kender és ~~sz~~ len három féleképpen volt elosztályozva: 1. kóe; az alja tujéből, ,
2. szála; eleje, legfinomabb sima,
3. szöszi; a teteje kóca.

Mint már szóba került, a kócon tanultak fonni. Ebből készült a zsák, a ponyva, szalmazsák, szénahordóabrosz, és a hétköznapi gatyá is.

A szálából a mamák fontak. Ebből lehetett a legszebben, s a legkönnyebben fonni. Ennek a fonalából készültek a finomabb ruhák, amiket ünnepi célokra használtak.

A szöszi~~ből~~ is lehetett szebben fonni, mint a kóéből, ebből a használatosabb holmiknak fontak, mint pl: szakasztó ruha, ~~h~~ törülköző, lepedő, stb.

A fonás, szövés mindig a szobában történt. Jó melegre befűtöttek, lehuzták a tutyit, aztán csak hajtották a rokkát. A pipieset meg felakasztották a rokkafára, és csak fontak. A pipiesben küllős törőben készített tökmagolaj égett.

A fonásideje főleg karácsony és március között volt. Mindig télen. A legtöbb háznál több asszony volt. A munka bevált közöttük osztva. Mindegyiknek megvolt a maga munkája. Pl: Csieskáréknál /esieskár Varga család elődei/ volt 5 asszony a háznál. Az egyik mindig kenyeret süttött, a másik főzött, a fonást, szövést ketten végezték, az ötödik pedig mindig csak a mosást rendezte, meg a pállót végezte. Ezek még 1934 februárjában kijártak az árokra öblögetni.

A fonással kapcsolatosan mindenkinek tudnia kellett, hogy ~~Luca~~ Luca napján nem szabad fonni, mert akkor a tyukok nem lesznek jó tojók.

A szomszédos falukban igen népszerű volt a fonóba járás. Különösen Berzencén, szinte a II. világháborúig nagyon szokásban tartották. Csurgón olyan formában egyáltalán nem volt fonó. Inkább csak az öregek mentek össze, s közben elbeszélgettek. Lányok, legények a fonás miatt egyáltalán nálunk nem jártak össze.

Amikor az öregek összeszoktak jönni, az asszonyok mig fonogattak, a férfiak meg viccelődtek, beszélgettek velük, meg egymás között. Zsoltárt is szoktak énekelgetni. Volt közöttük mindig, aki diktálta. Ritecné /adatközlő/ öregapja is sokat diktált. Közben el-el szunnyadt. Csak az elő szilabát mondjad, mondta, s megint el-el bóbiskolt. 1927-ben halt meg a bácsi. Akkor még az öregek összejárogattak.

Amig az öregek beszélgettek, énekeltek, a gyerekek meg kukoricát morzsoltak. A kisebbek a csutával játszadoztak.

Volt amikor olvastak is az öregek. A 20-as években már járt a Belső Somogy, a csurgói ujság. Ritecné a fője meg már járt a gazdakörbe, s szokott könyvet is hazakozni is hazavinni. Azt is olvasták. Ha már mindent meguntak, akkor bibliát is szoktak felolvasni.

A téli fonó munkák előkészületei lényegében a nyári len, és kenderfeldolgozó munka utolsó fázisával, a gerebenezés befejezésével megkezdődnek. Akkor, amikor a szépen kigerebenezett szálát, vagy éppen a kőcát, szőszit szép egyforma babákba csavarva a sublatok alsó fiókjában, ládába, vagy a kamarába többet összekötve felakasztva elhelyezik, mint a nyári jólvégzett munka gyümölcsét.

Fonás előtt a babát az asztalon újra fölrazogatták, föllazították, s utána felkötötték a rokkafára. A rokkafa egy olyan kis rud, amelynek a felső vége k.b. olyan fejmagasságnyi, vagy alacsonyabb. A esek rokkára rátették a rokkafát. A kerékalatti alapjában lévő lyukba rögzítették az alsó végét. A magyar és a német rokkáknál, külön kis négylábu talpazata van a rokkafának. Volt, hogy a férfiak, a rokkafa keresztalpfáját cifrára is faragták.

A szépen fellazított babát legtöbbször csak közönséges zsákmadzaggal, de volt aki színes szalaggal kötötte föl a rokkafájára.

Fonáshoz nagy, széles festőkék kötényt szoktak felkötni, hogy minél jobban védje az asszonyok ruháját. A rokkafára pedig még egy kis phárba vizet is felkötöttek, - kis füles bögrébe, - hogy abba fonás közben megnedvesithessék a kiszáradt ujjaikat. Aki nem készített oda magának vizet, annak mindig nyálazni kellett az ujjait.

A fonás ugy történt, hogy a rokka mellett ülő asszony a jobb lábával hajtotta a rokkát. Ballábát pedig a rokkafa állókájára tette, hogy az el ne billenjen. Mindig balról állt a rokkafa. Balkézzelel huzta a kőcöt, jobb kézzel igazította, huzta, eresztette.

A rokka megpödörte a szálát, amely az orsó szányának kapesán keresztülhaladva feltekeredett az orsóra.

Az orsó körül forgó ~~orsószőny~~ kettő orsószárnyakban több kis lyuk van, az orsó belsejének hosszában. Ezekbe a kis lyukakba dugták a szálvezető kis vaskampót, másszóval kapesot. Ha egy kapoesalja föl-tellett, akkor előbbre kellett tenni a kapesot, hogy a fonal az orsón meg ne düljön, mert akkor nehéz róla leáspálni, akkor összekuszálódik.

Ahhoz, hogy egy orsó szép vékony fonállal megteljen 4-5 órát, egy egész délutánt kellett szorgalmasan fonni. A durvább kőfonálból gyorsabban megteltek.

Ha az orsó megtelt ~~fonallal~~, akkor a rokkáról levették és az áspavasra helyezik, amelyről a balkézbe fegott áspára jobbkézrel ráhajtják a fonalat. Egy áspára 3 orsóval szokott rámenni.

Az áspa egy méter körüli hosszú bot, amelynek a ~~végén~~ a két végén egy-egy keresztező fája van, egymással ellenkező irányban. A jobbkézrel vezetett fonalat erre a két ellenkező irányu keresztfára tekerik át. Egy darabig, /pár óra, fél nap legalább/ rajta hagyják a fonalat, hogy az kihuzódjon. De nagyon kell arra vigyázni, hogy a fonalvezetést meg ne körösztözzék, mert akkor gombolyításnál megakad. Ugy is szokták mondani, hogy a fonál az áspán egybenyulik. Ha leveszik már nem ugrik ~~össze~~ egybe.

Amikor az áspáról levették, akkor főfűzték, - úgy lánéba összefűzték, felhurkolták, /mint a horgolást/ a motringot, s a gerendába vert szögre szokták fölakasztani.

Mikor már több fonal összegyűlt, egy pállósajtárral, 6-12-15 db fonál, kinek mennyi volt. Aki még közben font, az kevesebbnek is elvette a nyálát.

A fonál nyálának elvétele ~~sz~~ úgy történt, hogy az áspálás után főfűzött fonalakat, mint a szétbontott motringokat szétszedték. Ezután vizbemártották, majd szépen kiszitált, tölgy, vagy akáéfa hamuban beleforgatták. A hamu vagy teknőben, vagy nagy paraszt eseréptepszükbe volt. A beforgatás után ~~egyik~~ eseréptepszükbe tették, vizes ruhával letakarták, és másik tepszükkel leborították. Ezután így a két tepszük és vizesruha között, kenyérsütésutáni forró kemencébe tették. Ha túl forró lett volna még a kemence, akkor a tepszük alá deszkát raktak. Másnap reggelig a kemencébe maradt. Másnap mikor kiszedték, ~~sz~~ a hamuból kiöblögették, s így már a fonál kapott egy fehérítést. Ha volt közelbe árok, akkor abban szokták folyóvizben öblíteni.

A fonál fehéritésének, a nyála elvétele után, a ~~k~~ párolás a következő munkája. Régebben úgy szokták mondani, hogy "pállóják" a fonalat. "A pállósajtárba szokták pállóni." Ez úgy történt, hogy a beáz~~tatott~~ fonalat a sajtárba rakták. Szépen egymás mellé, meg egymás fölé. Mikor már mind belerakták, vagy hát, amennyi a sajtárba fért, akkor a fonalat letakarták egy vászonlepedővel. A lepedőbe hamut tettek, amelyre a lepedő szélét jó felhajtogatták, hogy az ki ne folyhasson belőle. Közben már nagy katlanokban, üstökben sok vizet forraltak, azt a hamura öntözték. Nem egyszerre, hanem folyamatosan, egész nap, hogy az egész fonál, a lepedőben lévő hamu levében jól átforrósodjon. Éjszakára is bennehagyták. Másnap ~~k~~ a vizet lengedték róla, a fonalat pedig szépen kiöblögték. Ha nem volt elég fehér, akkor újból pállóták.

A hamut mindig gyűjtötték. Vagy valahol a szinben, vagy a padláson, valami hiány hordófélékbe, vagy csak úgy esomóra öntözve tartották. Ha nem volt elég, akkor még a szomszédoktól is összegyűjtötték.

A megszáradt fonalat ki kellett rángatni. A motringot ketten, két végénél fogva húzták, rángatták, mint a szőnyeget, mert a mosás közben összepörteződött. Így a szálak eligazodtak, egyformára nyultak, simultak.

A pállósajtárak különböző nagyságúak voltak. A módosabb gazdáké nagyobb, a kevesebbet termelőké kisebb, 2 - 3 - 5 akóssak szoktak lenni. Kádárok fából, dongákból készítették, mint a hordót. Csak ennek az oldalai egyenesek voltak, legfeljebb kiesít felfelé szélesedtek. A tetejük nyitott. A dongák közül kettő, egymással szembelevőnek a tetején egy-egy fül volt hagyva. A kiemelkedő dongavég kivolt lyukasztva, hogy rudat lehetett át dugni rajtuk, és azzal meglehetett emelni. Általában kettő vasabrones fogta körbe az oldalán. Jellemzője volt, hogy az oldalának a belső falán egyhelyen, egyfüggőleges, belsejében végig üres esőszerűség volt. Ez hozzá volt rögzítve az egyik dongához. Ennek az alján ~~egy lyukkal~~ két lyuk volt. Az egyik a eső alsó végének az oldalán, amelyen a ~~s~~ pállólé a esőbe tudott folyni. Így a esőben mindig lehetett látni, hogy mennyi a víz a fonálon. A másik lyuk pedig, a eső alján volt, amelyen át a vizet lehetett a fonál alól eresztetni. Ezt a kieresztő lyukat a esővön, függőlegesen végig dugott, egy sódrófaszerű dugófával dugták be, vagy nyitották ki. A dugafa felső vége magasabb volt a dongáknál, hogy kézzel jól hozzá férhettek, megfoghatták.

A pállolás után szépen megszáritott, simára kirángatott fonalat ismét összetekerték motringba, vagy láncafüzve tettek el, amíg gombolyításra nem került a sor. Ez már a téli munkákhoz tartozott.

A fonál gombolyítására iskülön, házilag készített "gombolitókat" használtak. Kettő fajtája volt ismerős: a keresztfás, a régebbi, és az állóhelyzetű hengeres. Mindkettő fajtából volt nagy, és kisebb méretű. A nagy méretűeken a házifonalat, ~~akiz~~ a kisméretűekről pedig a "bóti pamukfonalat" gombolyították "gombócesokba".

Az állóhelyzetű gombolyítók a múlt század végétől, miután már inkább a kettő kisebb szobás házak építése elterjedt, azóta jött szokásba. Sokkalta kisebb helyen is megállt, mint a régi nagy keresztfás, három lábú állványon fekvőhelyzetben körbeforgó gombolyító.

A keresztfás gombolyító négy ágának a végébe 2-4- lyuk volt furva. A gombolyítandó fonál motringjának megfelelően, ami kicsit kisebb, vagy hosszabb volt, úgy helyezték el a fűrész faragású kifeszítő szögeket. Kilyebb, vagy beljebb dugták azok alsó végét a lyukakba. A fűrész fogazásuk a kifeszített motringot ~~x~~ feszesebben tartották. Nem keveredett a szál. A fonál húzásával együtt forgott a gombolyító. Mikor a régi gombolyítóval dolgoztak, még a régi nagy szobák közepét is átfogta.

Az álló, hengeres gombolyítón az egymás fölé helyezett hengerekre volt a fonál kifeszítve. Egy talapzaton két láb állt. Tetejük egy léceel össze volt erősítve. A két lábon alulról is, és felülről is, közepe felé több lyuk volt furva. Fönn és lenn is a két oszlop szembelevő lyukjai valamelyikében egy vaspálcán ~~ánxforgóhenger~~ volt át dugva, amelyen egy henger forgott. Ezeket a hengereket helyezték a motring végébe, s megfelelően kifeszítve rögzítették azokat. A gombolyításkor a motring, a két hengerrel együtt a húzás irányában forgott.

A pamut motringok gombolyítását szolgáló kiesi álló gombolyítókhöz több háznál készítettek, annak aljához, az alsó henger alá, kis faládikát. Ebbe szokták tartani a különböző színű, fajtájú fonalakkal feltekert esévéket, meg az üreseket is. A eséve szövésnél a vetélőben van, arról tekeredik le a fonál a vetélő dobálása közben.

Mint korábban már szóba került, a megtelt orsóról a fonalat az áspára feltekerik. Motollázásnak is szokták mondani. ~~Az~~ 3-4 orsóval tekernek rá egy levétel előtt. Azonban minden orsónyt pontosan külön-külön elkötik, hogy össze ne keveredjen a száluk. Ezután együtt veszi le, s együtt lesz belőlük egy motring.

A gombolyítóra egy darab motring, vagy másszóval egy fonál kerül fel egyszerre. Nagyon fontos azonban, hogy az áspázás közben külön kötött egy-egy orsóval jól elválasztható legyen. Annyi gombócesot tekernek belőle, ahány orsóval volt. Ez fontos a szövés előkészítésénél. Így tudnak szövés előtt a fonál felvetésénél mennyiségben számolni.

Adatközlőim tudomása szerint, a bolti pamutfonalat az 1850-es, 1860-as évektől kezdtek használni. Eleinte csak a szövött anyag egyik szálaként, majd a multszázad végefelé mindinkább szóttek tiszta pamutból is. Az igényesség növekedésével, illetve a len-kender termelés esökkenésével mindinkább térhódított, de teljesen, mindaddig amig fontakx szóttek nem tudta a házifonalat teljesen kiszorítani. Legelőször csak a legmódosabbak, akik megtudták venni, később aztán a szegényebb családok is áldoztak rá.

Megkell említeni azt is, hogy az ugynevezett magyar-rokkátt, fonásra, a századforduló után már szinte nem, vagy csak elvétve használták. Legfeljebb a legöregebbek. A mai öregek "esévélőnek" vagy esévélő rokkának nevezik.

A esévélés már a szövés előkészületeihez tartozik. A eséve az a nádszáldarab, amelyet a szövőszéken használt "vetélőbe" helyeznek, s a szövéshez használt fvetélt fonál erre a nádszáldarabra, esévére van feltekerve, felesévélve.

A esévélés, tehát a fonálnak a szövéshez való végső előkészítésének egyik munkája úgy történt, hogy a magyar-rokka orsóvasának az eljén lévő lyukba egy két végén hegyesre faragott pálcikát dugnak. Erősen kell beszorítani, hogy forgatás közben meg ne lazuljon. A pálcia, "esévélő faszög" külső végére a hegyétől, a vastagabb közepe felé rászorítják a esévét, a kis üreges belsejü nádszáldarabot, s a rokka hajtása által az pörögni fe kezdett, miközben a fonál, az ugynevezett esévélővason forgó orsóról, vagy ha fel volt gombolyítva, akkor a gombolyagról rátekeredett. A gombolyagot valami edénybe, vagy a gombolyító alján lévő ládába tették, hogy el ne guruljon.

Természetesen ugyanígy lehet esévélni minden rokkával. De azért vált esévélő-rokka néven szájhagyományba a legrégebbifajta rokka, mert volt mellette újabb, legtöbb helyen az un. német rokka, ritkábban az álló, eseh rokka. Ezeket valószínű, a 18.sz. végén és a 19. sz. elején betelepített német és eseh családok, iparosok terjesztették el. Néhány betelepített család leszármazottai most is őrzik a nevüket: Weizinger, Proppek, Valszák, Póznik, Bazsánt, stb.

Befejezésül még megkell említeni, hogy található volt községünkben "kézi orsó" is. Amit az 1945 után Jugoszláviából áttelepített magyar nyelvű családok hoztak magukkal. Bene Isvanné még Csurgón is, sokszor az utcára kiülve, beszélgetés közben is font fvele. Ma 80 év körülí ma is Csurgón élő asszony.

Ugy végezte a fonást, hogy a rokkafát egy rövidebb, 50-60 cm-es bot helyettesítette, a mit a bal karjával az oldalához szorított.

Ennek a botnak a felső végére volt felkötve a kőc, amelyet a bal kezének ujjjaival huzott, igazított a jobb kezével hegyénél fogva forgatott orsó felé.

Ez a kézi orsó formájában eltért a rokkák orsójától. Egy kb. 20 cm hosszú, a felső végén kihegyezett pálea volt. Ezt a hegyes végét pöd-rogették a jobb kéz ujjai között. Lefelé kicsit vastagodott, alján egy kb. 5 cm-es átmérőjű kis korong volt, ami fonalat tartotta a lecsuszástól. A pálea alsó vége, a korong alatt kb. 3 cm hosszan még folytatódott. Végtelen egyszerű volt a fonás vele. S éppen olyan szép vékony fonalat készítettek vele, mint a kerek rokkákkal.

Az 1920-as évekig még általános volt a házi cérna készítése is. Ehhez rendkívül finom szálából, vékony fonalat fontak, két szálát s végül kettő szálát összesodrattak, vizáltak. Ezzel varták a házivászonból készült ruhákat. Később csak zsákfótozásra használták.

Mint látható, a házi textilkészítési munkák egyik önálló, teljes szakértelmet kívánó része volt a házifonál készítése. Az 1920-as évek végétől mindinkább kevesebben végezték. A megtermelt len és kendert eladták, a helybeli lengyárnak. A megnövekedett választéku gyári, a csurgói, és a kanizsai boltokban is kapható megvásárolható, vászonféle, és egyéb ruházkodási anyagok megjelenésükkel, népszerűvé válásával, párhuzamosan megváltoztak az igények is.

Ez a jelenség lényegesen éreztette hatását a parasztasszonyok mindennapi életében is. Bár azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ugyancsak a század elejére ^{esik} elsősorban a református és az evangélikus lakosság körében az egykeség elterjedése is. Ami különösen képpen a módosabb családokat jellemezte. Ennek következtében csökkent a családok, illetve az egy háztartásban élő családtagok száma is. Míg a század elején egy családban volt 5 asszony is, a harmincas években csak 1 - 2, esetleg a dédmamával együtt három. Ennek is természetes következménye volt, hogy a háztartási, és a mezei munka elvégzésében teljes erővel résztvevő asszonyok nem tudtak már annyi időt áldozni a kender és len feldolgozására, fonására, szövésére, mint azt anyáik, nagyanyáik tették.

A II. Világháború okozta ruházkodási nehézségek miatt a legnehezebb években, több családban, még egyszer előkerültek a rokkák, szövőszékek. A felszabadulás után, a gazdasági helyzet normalizálódásával párhuzamban ismét eltűntek. Rokkák a padlásokra, szövőszékek a pajták, színek, kukoricakasok oldalára, ahonnan pedig mostmár majdnem mind a tűzre került.

Az egykori parasztes családok asszonyai ma, a felszabadulás előtti időkhöz képest összehasonlíthatatlanul jobb, megváltozott körülmények

között élnek, s dolgoznak. Közülük ki a t.sz.-ben, sokan a helyi üzenekben, vannak többen, akik saját háztartásukban dolgoznak. A szövés fonás munkáiról ma márosak legfeljebb a középkorosztály beszél. Egy-egy szekrénylevegőzetésnél elnézegeti, esetleg gyermekeinek, unokáinak mutatja azokat a szép mintás szőttéseket, amelyek talán 3-4 generáción át öröklődtek a családban. Sajnos sok család nem sokat törődött azok értékeivel, elhasználta, vagy éppen a nehéz években kénytelen is volt eladni értékes szöttéseit. Ma már mindnyájunknak feladata, hogy népünk textilkészítő művészetének legalább az emlékeit őrizzük.

Csurgó, 1972.

Papp Imre
tanár.

Adatkozlók:

Peti Peterdi Jánosné Csurgó Nagyváthy u 15.

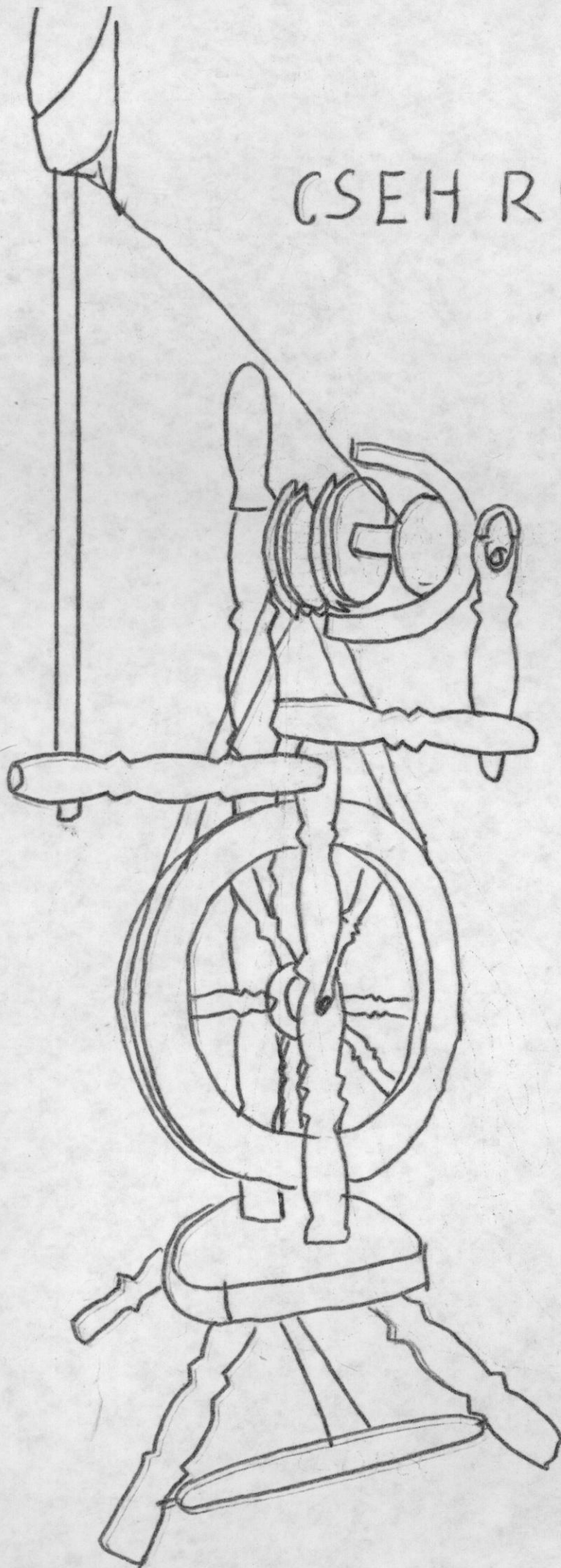
Ritecz Józsefné Csurgó Rákóczy u. 48.

/Mindketten középparaszt származásu, 60-70 év között/

Papp Gyuláné 65 éves, gazdagsági család, majd felesbérló, kisparaszt, munkás származásu, ~~ak~~ több csurgó környéki településen lakott, 35 év óta csurgói lakós. Csurgó Virág u. 20.

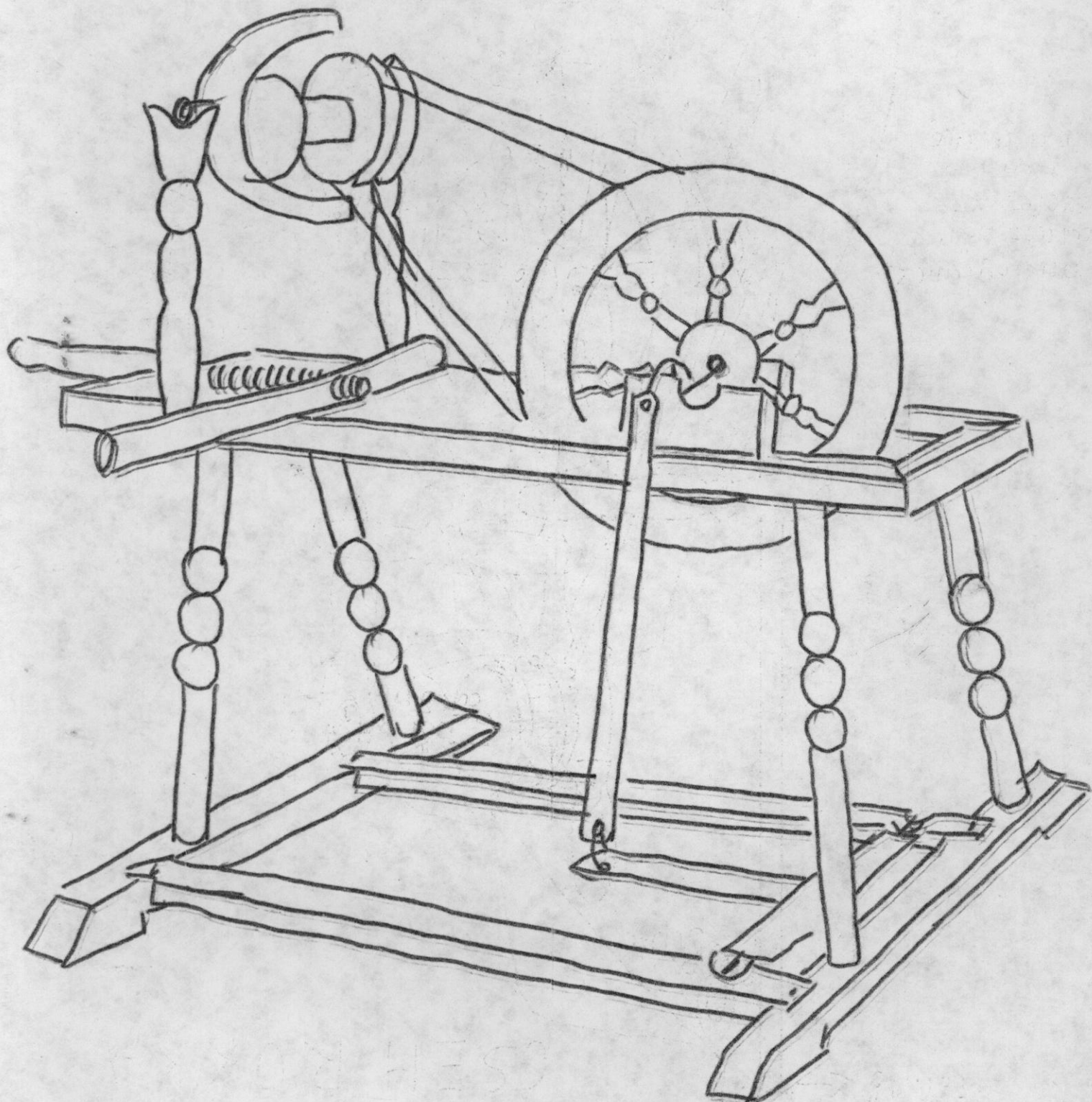
Horváth Jenőné 78 éves csurgónagymaroni kisparaszt származásu. Csurgó. Virág u. 3.

CSEH ROKKA

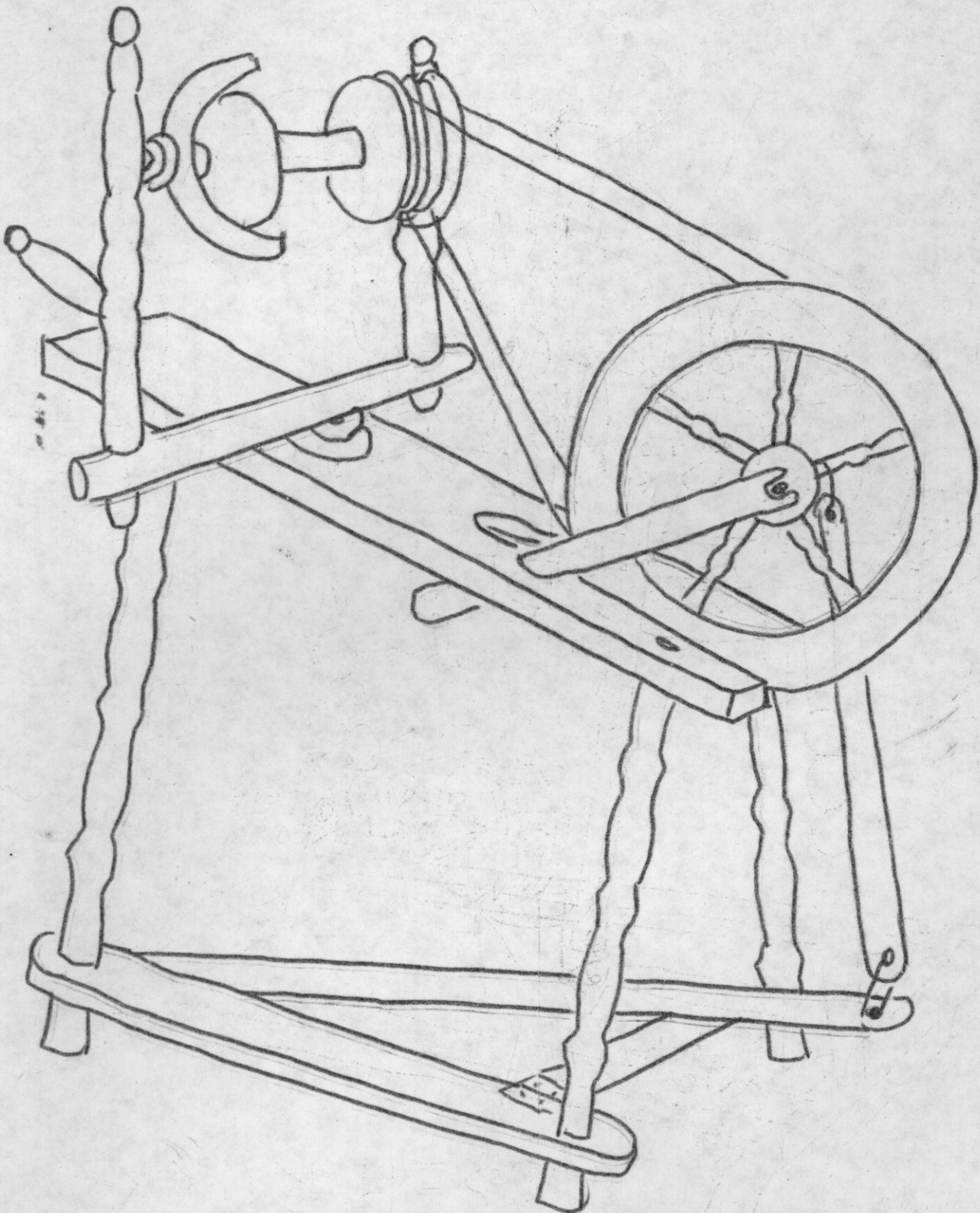

file laj...
K...

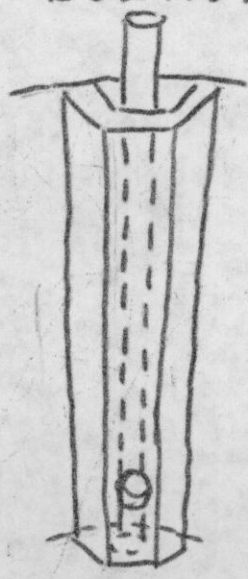
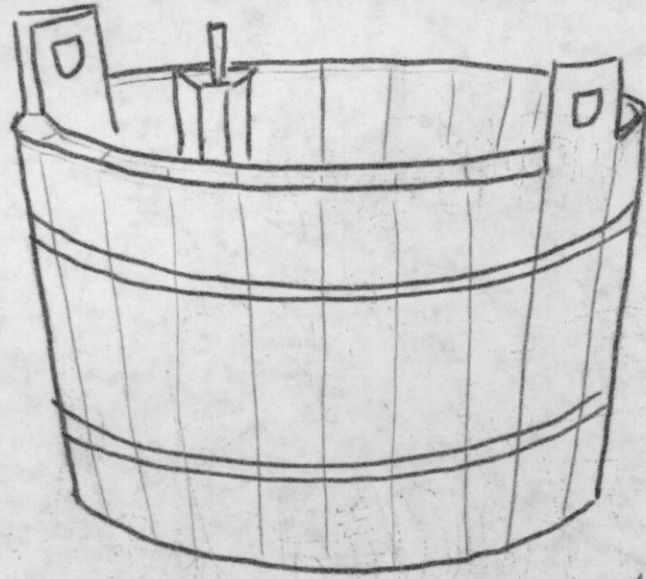
MAGYAR ROKKA

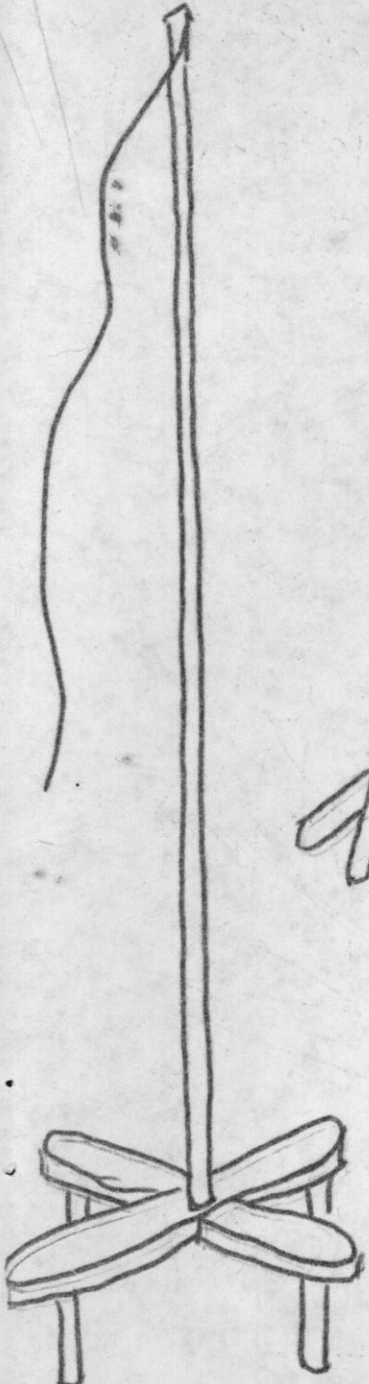
NĚMET ROKKA

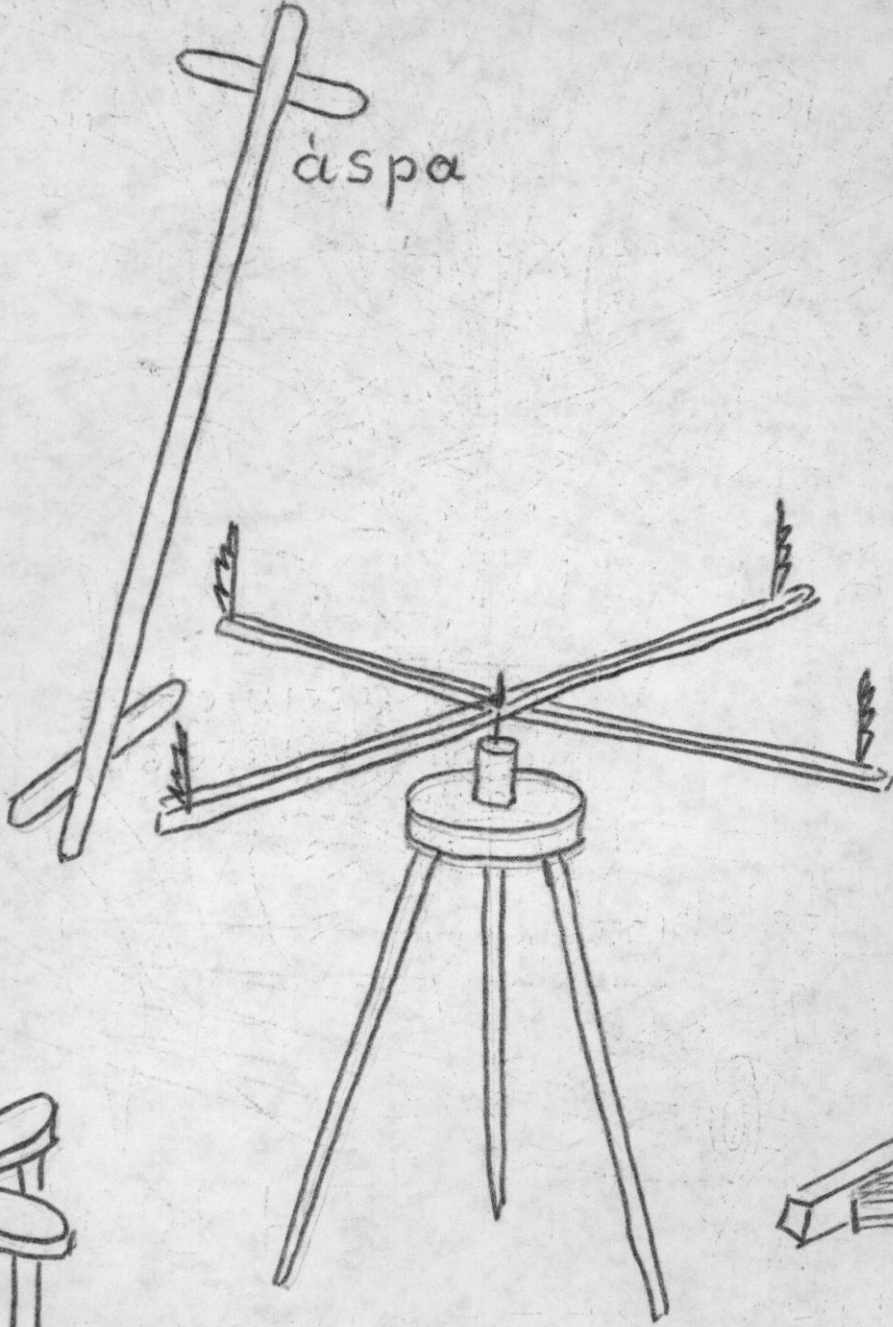
FONÁS KÖZBEN HASZNÁLT ESZKÖZÖK

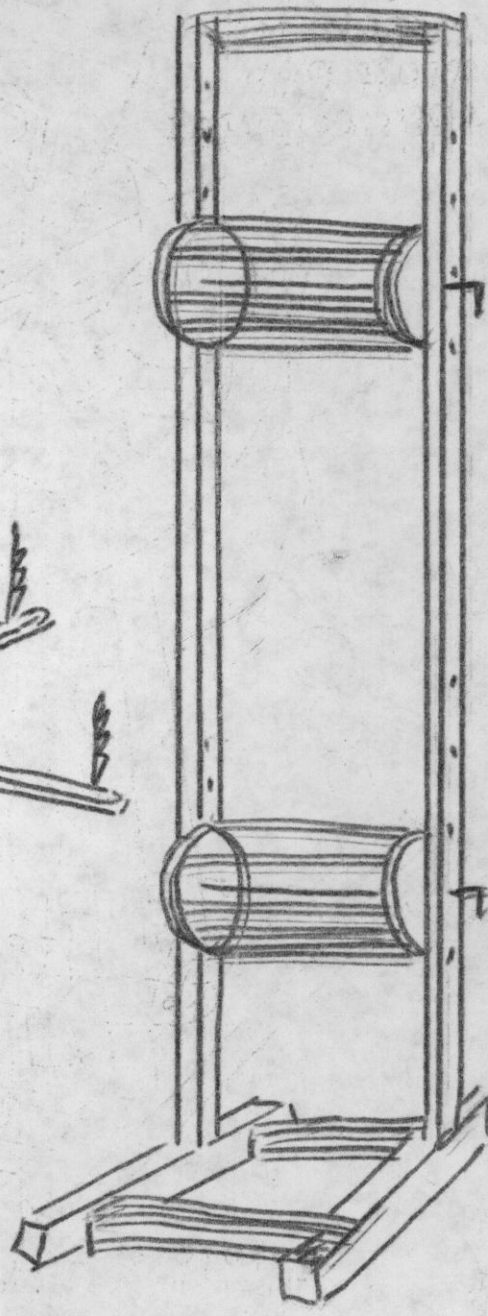
Párolósajtár és vízlevezetője

rokkafa

áspa

gombolyítók

FONÁS KÉZI ORSÓVAL

